

Popis osobnosti

Vlastnosti osobnosti

- ... co je konkrétního na charakteristice osobnosti, jde o zvláštnosti osobnosti, např. družnost
- vlastnosti mají

hloubku (jak moc je ...)

výrazovost (jak to vypadá...)

stálost (jak dlouho...)

spojitost s jinými charakteristikami (s čím se kombinuje... družnost + mnohomluvnost + egocentrismus)

postavení v systému ostatních dispozic (je výraznější než jiná vlastnost... strach z nemoci/úzkost je silnější než družnost)

rozsah situací v nichž se uplatňuje (kdy ano, kdy ne...) a častost uplatnění (a vždycky?)

Vše jsou jen slova

- Popisuje se pomocí:

Sloves (hádá se, útočí, pomáhá...)

Příslovcí (mluví rychle, jedná neuváženě...)

Přídavných jmen (rychlý, váhavý, bezohledný...)

Podstatných jmen (uvážlivost, otevřenost ... dítě...)

Struktura - tradiční model „složek O“

- Stavba těla
-

- **Temperament**

- **Schopnosti**

- **Motivace**

- **Charakter**

- Jáství

- Životní dráha

Co dokáže/nedokáže?

Jak vypadá?

Kam směřuje?

Co ho popohání?

Jaký je?

Jak se vnímá?

Jak reaguje?

Nepojímá osobnost jako celek, výčet

Osobnost jako celek – faktory a typologie

- Abychom mohli předvídat, chceme poznat stabilitu v čase (konzistence, koheze, integrovanost....)
- Faktory, rysy, typy – vlastnosti osobnosti
- Vyjadřují rozdíly mezi lidmi, ale i podobnosti
- Snaží se o vytvoření systému
- Důležité pro diagnostiku

Hans Jürgen Eysenck *4.3.1916 – †4.9.1997

... britský psycholog německého původu; profesor univerzity v Londýně.

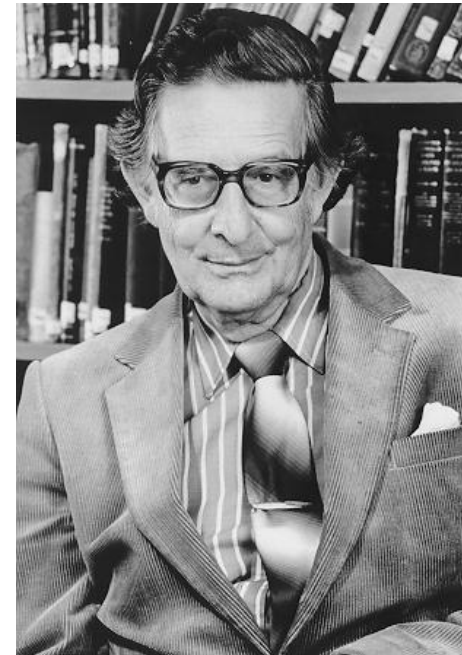
Autor obsáhlé koncepce osobnosti a metod zjišťování její struktury.

Osobnost definuje jako relativně trvalou **organizaci** charakteru, temperamentu, intelektu a fyzických vlastností, určující formy **přízpůsobení jedince** prostředí.

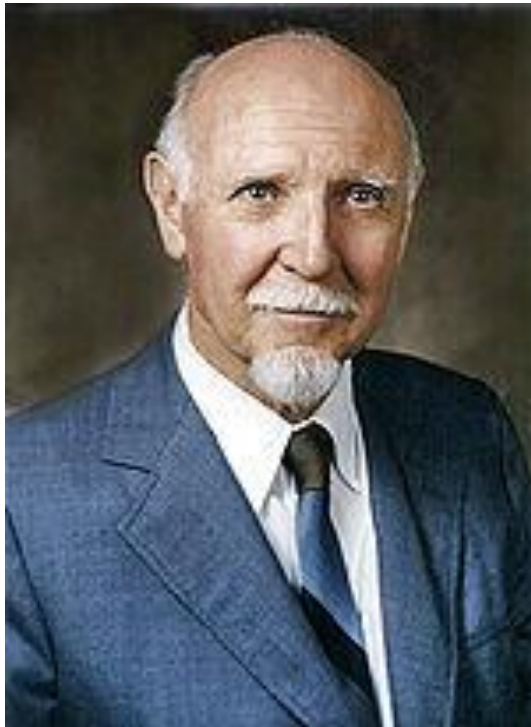
Eysenck objasňuje některé základní dimenze osobnosti pomocí faktorů (faktor neuroticismu, psychoticismu, faktor extra-introverze, faktor inteligence).

Je autorem diagnostických metod, ...

Hlavní díla: *Dimensions of Personality (Dimenze osobnosti)*, *Struktura lidské osobnosti*.



Raymond Bernard Cattell (20.3. 1905 – 2.2.1998)



- Americký psycholog (USA, Anglie)
- Osobnostní rysy a faktory,
- Diagnostika
- Inteligence, motivace, zájmy
- 16 PF osobnostní dotazník
- Teorie inteligence (fluidní a krystalická),
intelligenční testy nezatížené kulturou

Faktorová analýza – konstrukce dotazníků

Úroveň faktoru

Introverze

Úroveň rysu

vytrvalost –

rigidita –

subjektivita –

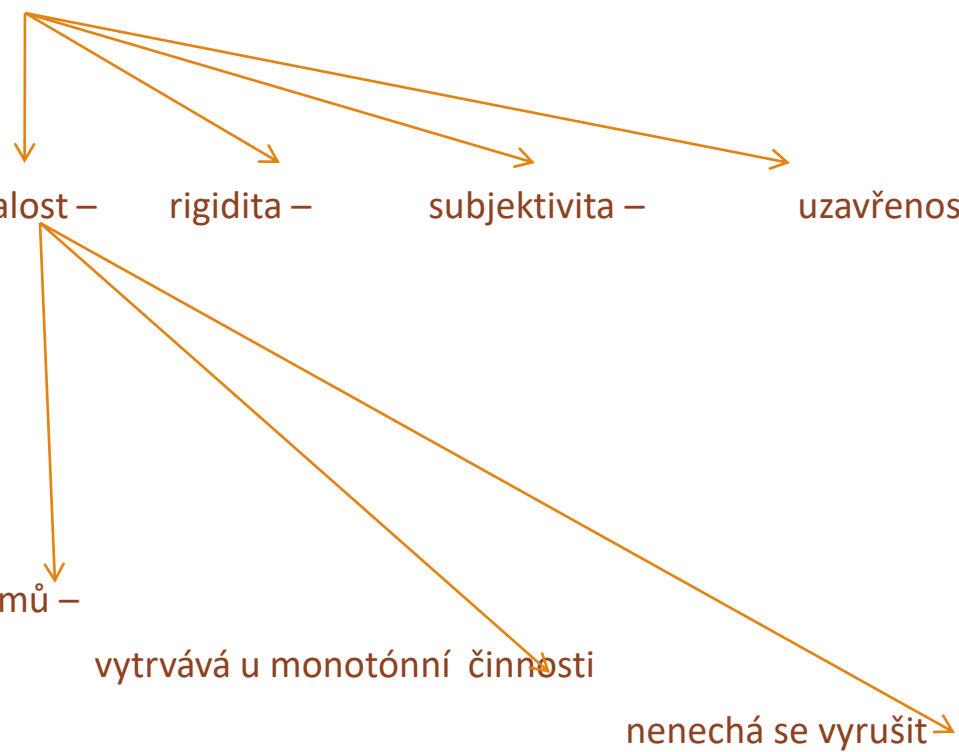
uzavřenost....

Pozorovatelné konstelace
(povrchové rysy)

setrvává u řešení problémů –

vytrvává u monotónní činnosti

nenechá se vyrušit →



Diagnostika na základě faktorů

Cattell 16PF (uzavřenost, kryst. inteligence, stabilita, flegmatik, submise, sklíčenost, nezodpovědnost, plachost, tvrdost, aktivnost, důvěřivost, praktický, naivita, sebejistota, konzervatismus, závislost,

BIG 5 -

extroverze (samotářský – společenský, tichý – mnohomluvný...)

otevřenost (konvenční – originální, bojácný – odvážný...)

svědomitost (bezstarostný – opatrný, nedbalý – svědomitý...)

přívětivost (popudlivý – srdečný, necitelný – soucitný...)

neuroticismus (neklidný – klidný, zranitelný – odolný...)

KUD (aktivita, dominance, neuroticismus, extroverze, racionalita)

Kritika:

I strukturu je třeba chápat dynamicky. Jste odvážní?

Pětifaktorový model popisu osobnosti

Lexikální studie

Cíl: ze slovníku vybrat slova používaná pro popis osobnosti a redukovat je

Faktorová analýza

Uspořádat vlastnosti, vytvořit shluky – faktory sloužící k popisu

Neznamená to, že individuální rozdíly mohou být popsány 5 faktory, jde

o nejvyšší míru abstrakce, každá dimenze obsahuje množství dalších specifických charakteristik.

Faktory představují **relativně trvalé** charakteristiky osobnosti

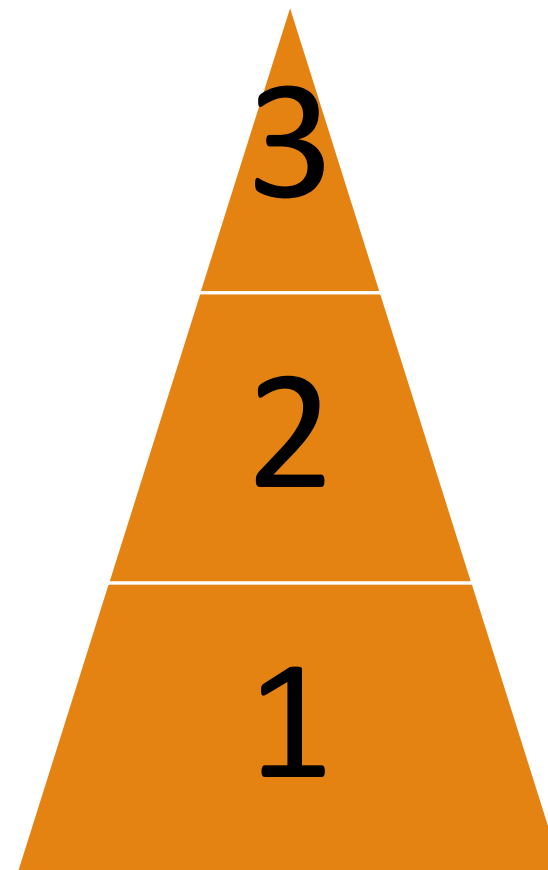
BIG 5 – faktory seřazené podle robustnosti:

1. Extraverze (E)
2. Přívětivost (P)
3. Svědomitost (S)
4. Emocionální stabilita (N)
5. Kultura (O)

Osobnostní systém podle BIG 5

1. úroveň – osobnostní rysy (bazální tendence – biologicky podmíněné dispozice, vyjadřují možnosti směřování...)
2. úroveň – strategie zvládnání, dovednosti a hodnoty (charakteristiky adaptace – zahrnují získané dovednosti, zvyky, postoje, vztahy... výsledek interakce s prostředím)
3. úroveň – životní příběhy, objektivní biografie, události, které jedinec prožil, o nichž přemýšlí a mluví, životní události ovlivňují osobnost

Teorie v sobě zahrnuje jak vlivy biologické, tak prostředí – kulturně podmíněné charakteristiky adaptace



Extraverze - živost

Povídavost - Řečný, hovorný, mluvný

Aktivita – energický, průbojný, aktivní

Společenskost – společenský , otevřený

Málomluvnost - Málomluvný, tichý, nemluvný

Pasivita – pasivní, nerázný, neprůbojný

Nespočenskost – uzavřený, samotářský plachý

Přívětivost

Přívětivost – dobrosrdečný, snášenlivý, přívětivý

Morálka – poctivý, mravný, charakterní

Ovládání druhých – panovačný, despotický, autoritářský

Agresivita – útočný, agresivní, násilnický

Dravost – rozpínavý, expanzivní, výbojný

Svědomitost

Svědomitost – pilný, pracovitý, usilovný

Plnění úkolů – důkladný, systematický, pečlivý

Nesvědomitost – lenošný, nesvědomitý, laxní

Plnění úkolů – nesvědomitý, chaotický, nepozorný

Ale i labilita: nestabilní, nestálý, nejistý

Emocionální labilita - neuroticismus

Emocionální labilita – neklidný, labilní , nervní

Reagování - popudlivý, zlostný, vznětlivý

Nestabilita – neklid, úzkostnost, náladovost

Emocionální stabilita – klidný, vyrovnaný, sebejistý

Sebedůvěra – sebevědomý, sebejistý, sebedůvěřivý

KULTURA - Intelekt, Otevřenost vůči zkušenosti, Imaginace, Autonomie

Přirozená inteligence – chytrý, inteligentní, bystrý

Vzdělanost – studovaný, učený, vzdělaný

Tvořivost – zkoumavý, nápaditý, důvtipný

Talent – nadaný, talentovaný, schopný

Omezenost – přihlouplý, neinteligentní, omezený

Nevzdělanost – nevzdělaný, neučennivý

Netalentovanost – nenadaný, nentalentovaný

NEO inventáře

3 verze NEO inventářů cca ve 30 jazycích

Osobnost je stabilní po 30. roce věku

Vysoká míra sebeposouzení a posouzení partnerem

Menší rozdíly mezi muži a ženami

Vliv stárnutí (nižší extraverte, nižší neuroticismus – pak se zase zvyšuje...)

Rozdíly mezi národnostmi

Sebeuposouzení na škále

3 papíry – na každém z nich bude 5 škál,

papíry podepsat svým jménem

na každý papír nakreslit 5 škál

Neuroticismus	nízký	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	vysoký
Extraverze	nízký	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	vysoký
Otevřenost	nízký	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	vysoký
Přívětivost	nízký	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	vysoký
Svědomitost	nízký	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	vysoký

Jeden soubor škál vyplní každý sám za sebe – jak se vidí - sebeuposouzení

Dva soubory škál dáte svým kolegům, aby posoudili, jak Vás vidí